

De toekomst van het onderwijs

Afsluiting studiedag 13 mei 2016

Hij danst heen en weer en drukt op een knopje: videobeelden kleuren zijn verhaal. In zijn praatje probeert hij het tempo te volgen van de ontwikkelingen die hij beschrijft. We rechten onze rug, geven hem een kans en zetten onszelf in de concentratiemodus. We kenden de glazen bol, de dobbelstenen, de sterren die ons lot bepaalden. Nu zijn het *big data* die ons bedelven. We vangen de tijdgeest en horen hem een paar maal zeggen: 'De wereld op zijn kop'. We wanen ons in Walibi.

Alles verandert, niets is meer wat het was, niets wordt wat het lijkt. Wat schaars was, wordt overdadig, zout water wordt zoet. Waren we sterfelijk, het eeuwige leven ligt in het verschiet. De grachtengordel is één hotel geworden en wij, wij zijn hoteliers en agenten tegelijk, in permanente communicatie met de hele wereld. Oogsten worden voorspeld, ons DNA ligt op straat, Google weet dat we zwanger zijn nog voor we het zelf beseften. We vragen ons af of we jaloers zijn op Selena Gomes. 78 miljoen volgers zijn blij met de KLM: niet meer in 60 uur naar Tokio, wel in 20 minuten een antwoord op onze vraag. En ja, dinsdag gaan we tweeten wie we missen in de klas.

Onder druk wordt alles vloeibaar. Onzekerheid is het enige zekere, verandering de enige constante. Vloeibaar en transparant, niets meer te verbergen. Wordt dat niet vreselijk saai? Tijd voor een antwoord is er niet. We horen dat het midden verdwijnt, zien beelden van de V&D, nog één uur populair, en over is het. Voor Wilders hoeven we niet langer te vrezen. Brussel doet rechtstreeks zaken met onze eigen burgemeester. Rutte mag volgend jaar op vakantie.

En wij, wij mensen van vlees en bloed, met 'hart voor onderwijs'? Wij grijpen naar onze reddingsboeien: flexibiliteit, maatwerk, *one size does not fit all*. Onbegrensde ontwikkeling. Talent als het nieuwe uitgangspunt voor ontwikkeling. In Hollands Kroon begint de victorie. We zetten teams in hun kracht en weten onszelf permanent *connected*. Digitaal schrijven we in op de lokale productenbox: we willen blijven ruiken en proeven en weten wat verder nodig is: de stap terug, contemplatie, *reculez pour mieux sauter*.

We stellen vragen, willen weten van oost naar west en omgekeerd en zijn bevreesd voor de wet van de remmende voorsprong. Waar leiden we nog voor op? Zenden wordt uitwisselen, zoveel is wel zeker. En dan is er beweging. We hergroeperen ons in groepen van vijf, zes en gaan met elkaar aan de praat, gast en vast dooreen.

Thema's die ons verder ontregelen. We brengen belemmeringen in beeld, geven ruimte aan transformaties, zoeken naar de realiteit van opkomende mogelijkheden, zetten in op duurzaamheid. Althans, we proberen het. We praten, we luisteren, we noteren wat echt van belang is, en horen van Tijmen dat we de hub duurzaam moeten maken. Een paradoxale opdracht.

We voelen ons gevangen in onze taal, we zoeken naar nieuwe woorden om te ontsnappen aan onze eigen rituele patronen. We schreeuwen om nieuwe beelden, nieuwe termen maar o wat is dat lastig – de aanleg voor tongentaal zit niet in ons DNA.

We erkennen onze beperkingen en bevestigen onze goede wil. We steken onze kop niet in het zand, we kijken niet weg en weten dat we het moeten hebben van 'samen', *be connected* – neen niet de reclame van een telefoonprovider – maar *be connected* als de nieuwe grondhouding die ons in staat stelt om de vloeibare samenleving te betreden, om over water te lopen, om open te staan voor de geest.

De geest is uit de fles, we gaan aan de borrel.

Harm Klifman